

2020-11-14

Förslag från Strängnäspartiet på verksamhetsplan 2021–2023 för Barn- och utbildningsnämnden

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att

1. anta Strängnäspartiets (strp) förslag till verksamhetsplan för barn- och utbildningsnämnden 2021–2023 daterad 20-11-14

Inledning

Nuvarande och även tidigare majoriteter har visat en oförmåga att lyfta de kommunala grundskolornas elevresultat. År efter år befinner sig Strängnäs kommuns egna grundskolor i den absoluta botten i jämförelse med andra kommuner.

År efter år släpper årskurs 9 ut elever med bristfälliga kunskaper. Bristfälliga kunskaper leder för den enskilde eleven till svagare studier i gymnasieskolan eller ännu värre inga slutförda gymnasiestudier. På sikt är detta inte bara ett hot mot den enskilde individens livssituation och livslön utan även ett hot mot en ökad segregation i samhället och därmed ett hot mot vårt välfärdssamhälle.

Skälen till att den politiska majoriteten misslyckas med sitt uppdrag är flera men främst beroende på avsaknad av förståelse för skolans resursfördelningssystem samt den styrmodell majoriteten beslutat arbeta efter.

Utgångspunkten för skolans resursfördelning är skollagens krav på elevs rätt till utbildning enligt sina förutsättningar. De kostnader huvudmannen kommunen har för att ge eleverna denna rätt benämns grundbelopp. Detta grundbelopp får varje elev oavsett val av huvudman.

Förra mandatperiodens opposition begärde att få veta hur höga kommunens kostnader var för kommunens skolor för att nå skollagens krav på innehåll. Oppositionen benämnde det "behovsbudget". Kontoret kom tillbaka med en uppgift att det saknades 90 mkr i majoritetens budget för att nå skollagens krav. Oppositionen yrkade då på att grundbeloppet för grundskolan skulle höjas med 60 mkr.

Om majoriteten varit lyhörda för oppositionens förslag och med tanke på saknaden av utveckling under denna period avseende kunskapsresultat kunde denna årliga ökning på 60 mkr användas till socioekonomiska åtgärder.

Grundbeloppet ska vara lika för alla elever i vald skolform och i gällande stadie. Våra enskilda grundfriskolor baserar sin ekonomi och därmed verksamhet på den intäkt de får genom grundbeloppet. Som enskilda fristående grundskolor är de ekonomiska marginalerna små och ett förslag om att avsätta en del av grundbeloppet till socioekonomisk ersättning kan bli kontraproduktivt. Vanligtvis svarar friskolorna på försämrat grundbelopp genom att ta in fler elever. Därmed dräneras den kommunala skolbudgetens intäktsida.

Om majoriteten anpassar grundbeloppets nivå till skollagens krav samt därutöver avsätter medel till socioekonomiska insatser, vilket företrädesvis berör kommunala skolor, kan man uppnå avsedd verkan utan att riskera friskolornas verksamhet.

Skolverket skriver i sin lägesbedömning 2020¹ att en tydlig styrning med fokus på struktur och ramar i kombination med god dialog mellan olika nivåer och en väl utbyggd stödapparat verkar vara förutsättningar för att arbeta tillitsbaserat. Dessa förutsättningar saknas idag.

¹ Skolverkets lägesbedömning 2020. Rapport 2020:1

2020-11-14

Majoriteten saknar i dag möjligheten att styra verksamheten. Bristen på tydligt mätbara mål gör att det ligger i betraktarens öga vilken väg verksamheten ska gå. Tillsammans med avsaknad av ansvarig gör det möjligt för alla att frisäga sig ansvar för verksamheten. SKR menar att "tillitsbaserad styrning är inte en enhetlig styrmodell, utan kan snarare ses som ett förhållningssätt. En väl fungerande styrning och ledning måste bygga på både ordning och reda, det vill säga kontroll på ekonomi och kvalitet, men också på tillit till de som utför välfärdstjänsterna."

Den politiska majoriteten måste ta ansvaret för att resursfördelningen motsvarar skollagens krav. Först då kan man utkräva ansvar från skolenheterna vad gäller uppnådda kunskapsnivåer.

Nämndens uppdrag

Barn- och utbildningsnämnden (BUN) fullgör kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet. Om nu BUN bara ansvarar för kommunens uppgifter vad gäller driften av de kommunala skolorna – vem har då ansvaret för skolornas resursfördelning och resultat?

Grundläggande i huvudmannens ansvarstagande är att utbildningen motsvarar skollagens krav på kvalitet, är likvärdig och att utbildningen förankras i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Utbildningens syfte fastställs i skollagen och anger att barn och elevers utveckling och lärande samt livslånga lust att lära ska främjas. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna i samhället samt bidra till en allsidig personlig utveckling som individ och medborgare. Vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet men även främja den personliga utvecklingen.

Nämndens kostnader som huvudman för de olika skolformerna ligger till grund för det grundbelopp som följer elev till vald huvudman. Varje enskild elev har rätt till ett lika stort grundbelopp oavsett val av huvudman.

Förutsättningar för planperioden

Barn- och utbildningsnämnden kan konstatera att Skolutvecklingsprogram 2023 gett en förtydligad styrning av verksamheten men samtidigt saknas tydligt förbättrade elevresultat. Skolinspektionens regelbundna tillsyn under 2020 visar att nämndens arbete sker i rätt riktning, men att utmaningen om högre måluppfyllelse och likvärdighet kvarstår. Strängnäs partiets verksamhetsplan 2021 - 2023 innebär en fortsatt fokuserat arbete i Skolutvecklingsprogrammets riktning mot bättre elevresultat.

Tillitsbaserad styrning

Strängnäs kommuns styrmodell bygger på ett tillitsbaserat förhållningssätt som ska bidra till helhetsperspektiv och ökat handlingsutrymme för professionen. Den modellen uppvisar brister främst i styrning och ledning. Oklara mål ger den enskilde medarbetaren möjligheten att själv tolka verksamhetens färdriktning.

2020-11-14

Skolverket skriver i sin lägesbedömning 2020² att en tydlig styrning med fokus på struktur och ramar i kombination med god dialog mellan olika nivåer och en väl utbyggd stödapparat verkar vara förutsättningar för att arbeta tillitsbaserat. Dessa förutsättningar saknas idag.

Resultatet av den tillitbaserade styrmodellen visar på sjunkande värden. Elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen i kommunala skolor har enligt öppna jämförelser minskat från 68 % (2018) till 60 % (2019). Dessa värden befinner sig i gruppen av de 25 % sämsta kommunerna i Sverige.

Att besluta om ett begränsat antal mätbara mål och att bedriva systematiskt kvalitetsarbete gynnar elevens resultat.

Skolsegregation

De fristående grundskolornas resultat, vad avser kunskapskraven i alla ämnen, ligger stadigt över åren på 87–88 %. Det är en avsevärd skillnad gentemot den kommunala huvudmannens kunskapsresultat.

Mellan 2000 och 2016 har resultatskillnaderna mellan svenska skolor fördubblats. Skolverket och Skolinspektionen konstaterar i sina analyser att huvuddelen av de ökande resultatskillnaderna beror på en ökad skolsegregation men främst att familjebakgrundens betydelse för betygen har ökat. Elever har blivit allt mer uppdelade mellan skolor utifrån bostadsområde, socioekonomisk bakgrund och migrationsbakgrund.

I sin lägesbedömning 2020 fastslår Skolverket att fördelning av resurser är ett avgörande verktyg för att öka likvärdigheten och för att skolan ska kunna leva upp till sitt kompensatoriska uppdrag.

Enligt skollagens resursfördelning mellan kommunen som huvudman och de fristående huvudmännen används begreppet grundbelopp. Grundbeloppets storlek, som baseras på den kommunala huvudmannens egna kostnader för skolformen, ska vara lika stort oavsett elevens val av huvudman. Utöver grundbeloppet nämner skollagen begreppet tilläggsbelopp. Tilläggsbeloppets innehåll ger utrymme för den omfördelade resursfördelningen som nämns i ovanstående stycke utan att påverka grundbeloppets storlek negativt för de fristående huvudmännen.

Risken att den kommunala huvudmannens elevantal inom grundskolan dräneras genom införandet av en socioekonomisk del i grundbeloppet. Syftet är möjligen att få friskolor att ta emot elever med svagare socioekonomisk bakgrund för att därigenom få behålla grundbeloppet. Eftersom fria huvudmän beräknar sitt elevantal utifrån kostnaderna inom grundbeloppet kan svaret bli att fler elever tas in på friskolorna. Resultatet blir då att de kommunala grundskolorna får en svagare ekonomi.

Om man vill uppnå en ökande blandning av elever från olika socioekonomiska grupper är ett förändrat val av skola en framkomlig väg. Ett gemensamt skolval, administrerat av kommunen, baserat på den relativa närhetsprincipen samt syskonförtur kan ge önskat resultat.

Insatser för att i ett tidigt skede stödja barn och elever i utveckling och lärande har inletts i samverkan mellan barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden och kulturnämnden. Samarbetet ska utvecklas under planperioden.

² Skolverkets lägesbedömning 2020. Rapport 2020:1

2020-11-14

Verksamhetens nuläge

Betygsresultaten för årskurs 9 på kommunal skola i Strängnäs kommun har också förbättrats marginellt läsåret 2019/20, men måluppfyllelsen är ännu inte tillfredsställande i alla nämndens verksamheter. Likvärdigheten brister och alla barn och elever upplever inte delaktighet och studiero. Lär miljön är inte heller tillräckligt stimulerande. Samverkan med socialtjänsten och regionen kring barn med behov av mer omfattande stöd har förbättrats men behöver utvecklas ytterligare och involvera fler nämnder.

De tilldelade resurserna är heller inte tillräckliga för att verksamheterna till fullo ska kunna fullgöra det kompensatoriska uppdraget, då grundbeloppet är på en låg nivå.

Analys och slutsatser utifrån nuläget

Bland de hinder som identifierats återfinns en kultur av "stuprörstänk", vilket betyder att fokus ligger på den egna verksamhetens utveckling utan att den sätts in i det större sammanhang som innebär en pedagogisk kontinuitet för barn och elever. Andra hinder som identifierats är ett lågt grundbelopp som inte går att använda tillräckligt flexibelt och inte räcker fullt ut till skolans kompensatoriska uppdrag, liksom den bristande kontinuiteten i personalgrupperna som påverkar arbetsmiljö och måluppfyllelse.

Slutsatserna är att det systematiska kvalitets- och arbetsmiljöarbetet behöver fortsätta och fördjupas som stöd för enheternas och nämndens utvecklingsarbete. Samarbete och kollegialt lärande, både inom och mellan enheter, men också mellan nämnder och mellan kontor, behöver främjas och utvecklas för att bidra till högre måluppfyllelse och bättre arbetsmiljö. Analysen av hur tilldelade resurser fördelas och används behöver ytterligare fördjupas för att resurser ska kunna användas där de gör mest nytta. *Detta ska uttryckas i en konkret plan med svar på när, vem och vad.*

Den kommunala grundskolans resultat är så lågt att det påverkar samhällsutvecklingen i Strängnäs kommun negativt. Det behövs kraftiga resursomfördelningar inom Strängnäs kommuns verksamheter till barn- och utbildningsnämnden. Strängnäspartiet har nu under flera år krävt en omfördelning motsvarande 90 mkr. Den summan är förmodligen högre idag beroende på avsaknaden av åtgärder inom ramen för denna resursförstärkning.

När den kommunala skolformens kostnader är identifierade och fastställda enligt skollagens mening ska kommunfullmäktige, utifrån grundbeloppet multiplicerat med antal elever, fastställa BUN:s budget. Därtill kommer faktiska kostnader som exempelvis skolskjutskostnader. Först då uppnår man en ekonomisk massa som i slutändan påverkar skolans kunskapsresultat positivt.

Avsaknaden av tilläggsbeloppet för skolans kompensatoriska uppdrag hindrar den kommunala huvudmannens arbete. Genom användandet av tilläggsbeloppet kan resurser användas där de behövs bäst då man inte behöver kompensera de fristående huvudmännen.

Grundfriskolornas kösystem förhindrar många elever möjligheten att studera hos en fri huvudman. Då friskolornas kunskapsresultat är så mycket högre är en möjlighet att erbjuda etablering av fria huvudmän. Engelska skolan är inte etablerad inom Strängnäs kommun. Att genomföra gemensamma val i grundskolan är ett annat sätt att öppna för andra elever.

2020-11-14

Barn- och utbildningsnämndens mål

Elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen ska vara grönt (de bästa 25 %) enligt SKR öppna jämförelser.

Gymnasieelever med examen och studiebevis inom 4 år ska vara grönt (de bästa 25 %) enligt SKR öppna jämförelser.

Gymnasieelever etablerade på arbetsmarknaden eller studier efter fullföljd utbildning ska vara grönt (de bästa 25 %) enligt SKR öppna jämförelser.

Målen kvalitetssäkrar grundskolan och gymnasiets verksamhet samt ett fortsatt värnande om vårt fortsatta byggande av välfärdssamhället.